

Dødsbrande i Danmark 2007

December 2008

Udgivet af:

Beredskabsstyrelsen

Center for Samfundssikkerhed og Beredskab

Datavej 16

3460 Birkerød

Telefon: 45 90 60 00

Telefax: 45 90 60 60

E-mail: csb@brs.dk

www.brs.dk

Oplag: 1000 (december 2008)

Tryk: J.H. Søjchultz Grafik A/S

B: B 2151 - CSB/2008

ISBN: 978-91590-59-7

brs.dk

Citat og eftertryk tilladt ved angivelse af kilde.

Forsidefoto: Rygning, Colourbox.

Indhold

Indhold.3
Resumé.4
Indledning5
Data og statistik6
Definitioner.6
Datagrundlag6
Statistik.7
Scenarier7
Dødsbrande og omkomne ved brand fordelt over tid8
Fordelt på år8
Fordelt på måneder9
Fordelt på ugedage	10
Opsamling	10
De omkomnes køn og alder	10
Fordelt på køn	10
Fordelt på alder	11
Opsamling	12
Omkomne ved brand.	13
Opholdssted	13
Boligforhold	13
Hændelsesforløb	14
Røgalarmer	15
Hvornår indtræffer døden?	15
Dødsårsager.	16
Opsamling	16
Dødsbrande	17
Brandsted	17
Brandårsag	18
Arnested	19
Opsamling	19
Tema – Rygning	20
Risiko for mænd og kvinder	20
Udvikling over årene	20
Arnested	21
Opsamling	22
Sammenligning med anden statistik	23
Omkomne i ulykker	23
Branddøde i de nordiske lande	23
Forebyggelse af dødsbrande	24
Anvendte kilder	26
Nyttige links	26

Resumé

Dødsbrande i Danmark 2007 følger op på Dødsbrande i Danmark 2000-2005 (1). Denne nye udgave medtager data fra tidligere år, når det har været muligt, men bygger primært på data for perioden 2000-2007.

Analyserne viser en række karakteristika ved dødsbrande og omkomne ved brand i Danmark.

Om *dødsbrandene* kan man sige, at:

- En lille overvægt af dødsbrandene finder sted i vintermånederne
- Langt de fleste dødsbrande finder sted i boliger
- Dødsbrande i ældreboliger og etageboliger er overrepræsenterede, set i forhold til antallet af disse boliger
- Rygning er den hyppigste årsag til dødsbrande
- De fleste dødsbrande opstår i påklædning og møbler

Om de *omkomne ved brand* kan man sige, at:

- Mænd omkommer ved brand ca. halvanden gang så hyppigt som kvinder
- De fleste omkomne er i aldersgrupperne 45-60 år eller 75-85 år
- Risikoen for at omkomme ved brand stiger med personens alder
- De fleste omkomne ved brand er enlige
- De fleste omkom på grund af brandulykker i eget hjem
- To tredjedele af de omkomne havde ikke installeret en røgalarm.

Af den tidligere undersøgelse fra 2006 (1) fremgik det desuden, at personlige forhold, såsom alkoholmisbrug, fysisk handicap, alderdomssvækkelse og psykisk sygdom forhøjer risikoen for at omkomme ved en dødsbrand.

Indledning

I Danmark omkommer der i gennemsnit knap 80 personer ved brand hvert år. Det er derfor en problemstilling, der har stor opmærksomhed hos pressen, interesseorganisationer og sidst, men ikke mindst, myndighederne.

For at kunne forebygge at mennesker omkommer ved dødsbrande, er det vigtigt at forstå, hvad der fører til at dødsbrande opstår, hvorledes de udvikler sig, og hvilke befolkningsgrupper, der er mest udsatte for at omkomme ved brand. Derved kan den forebyggende indsats målrettes.

Med henblik på at forbedre datagrundlaget blev det i 2000 foreslået, at der skulle opbygges en database, hvor oplysninger om dødsbrande i Danmark løbende kunne registreres. Anbefalingen kom fra en arbejdsgruppe med repræsentanter for politi og brandvæsen, personer med brandteknisk og sundhedsfaglig ekspertise samt Beredskabsstyrelsen. Dette førte til, at Beredskabsstyrelsen i 2004 etablerede "Dødsbrandsdatabasen" med henblik på at skabe et detaljeret overblik over, hvad der karakteriserer dødsbrandene og de personer, der omkommer ved brand.

Formålet med Dødsbrandsdatabasen er at skabe et videngrundlag og formidle dette, så det kan anvendes i det målrettede arbejde med at forebygge dødsbrande og derved redde liv. Rapporten "Dødsbrande i Danmark 2000-2005", der udkom i 2006, er et af resultaterne af dette arbejde. Rapporten har været meget anvendt af såvel fagpersoner som pressen. Med denne rapport ajourfører og udbygger Beredskabsstyrelsen rapporten fra 2006.

Det er Beredskabsstyrelsens håb, at "Dødsbrande i Danmark 2007" vil blive læst, debatteret og benyttet af medarbejdere i kommunernes socialforvaltninger og redningsberedskaber, der har kontakt til personer i de udsatte grupper samt indflydelse på deres fysiske omgivelser. Desuden kan andre statslige myndigheder, forsikringsselskaber og erhvervslivet i rapporten finde data og inspiration til forebyggelse af, at menneskeliv går tabt ved brand.

Data og statistik

Definitioner

- En *dødsbrand* er en brand, som resulterer i én eller flere omkomne.
- En *omkommen ved brand*, er en person, der omkommer under en brand som følge af brand-påvirkning – typisk røgforgiftning eller forbrænding – eller inden 30 dage efter branden.

En person regnes *ikke* for omkommet ved brand, såfremt personen dør på grund af andre skader, og efterfølgende bliver udsat for brand, f.eks. omkommer ved et trafikuheld, hvor bilen efterfølgende bryder i brand.

Datagrundlag

Denne rapport tager udgangspunkt i nedennævnte kilder om dødsbrande, og den medtager data til og med 2007.

Antallet af dødsbrande og omkomne i brand i 2006 i Danmark er korrigeret fra 71 til 69, efter at to dubletter er blevet slettet fra datasættet. Dette ændrer imidlertid ikke ved tidligere konklusioner.

Under alle figurer og tabeller er angivet datakilden, samt antallet "n" af observationer, som figuren er baseret på.

Tal fra Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut (DBI)

I Dansk Brand- og sikringsteknisk Instituts (DBIs) papirbaserede brandstatistik findes data om dødsbrande og omkomne ved brand fra perioden 1960-2003.

Beredskabsstyrelsen overtog DBIs papirarkiv i 2004 og gjorde herefter følgende data offentligt tilgængelige i elektronisk form:

- Fra 1960: antal dødsbrande og branddøde pr. år.
- Fra 1989: omkomne ved brand fordelt på køn og alderskategori, omkomne pr. måned samt data om brandsted og brandårsag for dødsbrande.

Dødsbrandsdatabasen

Databasen bygger på informationer offentliggjort i medierne i form af systematisk indsamlede presseklip om dødsbrande. Data suppleres i nogle tilfælde med informationer fra Rigshospitalets klinik for Plastikkirurgi og Brandsårsbehandling. Dødsbrandsdatabasen indeholder et bredt udsnit af oplysninger om bl.a. antal dødsbrande og antal omkomne ved brand, personernes alder, køn og dødsårsag samt dato, brandsted, arnested og formodet brandårsag.

Politidatabasen

"Politidatabasen" er baseret på politirapporter om dødsbrande og omkomne ved brand fra 2000 og fremefter. Beredskabsstyrelsen modtager oplysninger fra Københavns Politi og Rigspolitiets kriminaltekniske afdelinger, når de har assisteret det lokale politi i forbindelse med udredning af brandårsagen på skadesteder, hvor personer er omkommet ved brand. "Politidatabasen" indeholder bl.a. oplysninger om brandårsag, evt. tilstedeværelse af røgalarm, om personen var alene samt findested for den branddøde, men den omfatter i sagens natur kun et udsnit af dødsbrandene og de omkomne ved brand.

Nordstat.net

Data om dødsbrande i de øvrige nordiske lande er hentet fra www.nordstat.net, som er en fælles nordisk portal, der indeholder statistik om redningsberedskabernes aktiviteter.

Statistik

Ud fra et statistisk perspektiv er dødsbrand en sjælden hændelse. Det betyder, at der kan være store tilfældige udsving fra år til år i antallet af dødsbrande, og i det antal personer, der omkommer ved brand. Dette bliver endnu mere udtalt, når data opdeles i underkategorier som brandårsager eller brandsteder. I disse tilfælde vises f.eks. det gennemsnitlige antal hændelser i hver underkategori for en årrække.

Ikke alle parametre kan bestemmes med lige stor sikkerhed, og nogle data er lettere at skaffe information om end andre. Derfor indeholder nogle figurer kategorier, der omfatter ”andet”, ”uoplyst” og ”ukendt”.

Scenarier

I rapporten er gengivet tre scenarier, der beskriver, hvordan dødsbrande typisk kan opstå. Scenarierne er konstrueret ud fra et antal virkelige hændelsesforløb.

Dødsbrande og omkomne ved brand fordelt over tid

Dette afsnit ser på udviklingen i antal dødsbrande og omkomne ved brand gennem årene, og det belyser, om der er nogle tidspunkter af året eller nogle ugedage, hvor forekomsten er større end på andre.

Fordelt på år

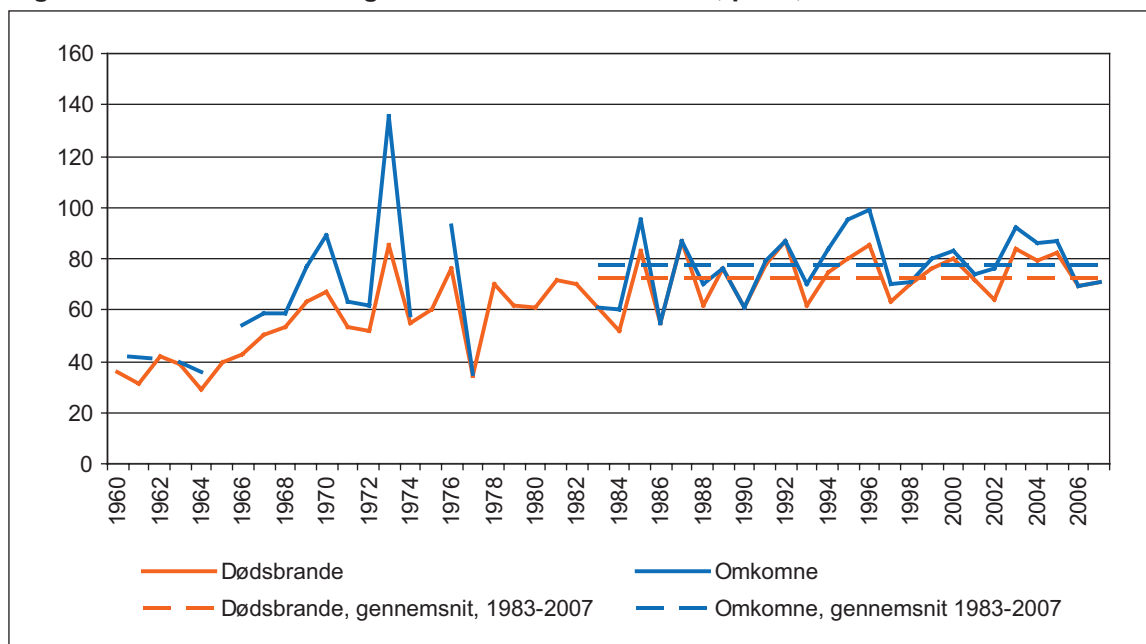
Ved en enkelt dødsbrand kan der omkomme én eller flere personer, og i de fleste år er der et større antal omkomne ved brand end antal dødsbrande. I 2006 og 2007 omkom imidlertid hhv. 69 og 71 personer i lige så mange brande. Det er færre hændelser end i de tre foregående år, og man skal helt tilbage til 1992 for at finde et år, hvor der ikke forekom dødsbrande med mere end én omkommen person.

Antallet af registrerede dødsbrande og omkomne ved brand varierer fra år til år, men niveauet har været konstant i perioden 1983-2007, med et gennemsnit på 73 dødsbrande og 78 omkomne ved brand pr. år (Figur 1). Det årlige antal dødsbrande i perioden har varieret mellem 52 og 87, og antallet af omkomne mellem 55 og 99.

Antallet af dødsbrande og omkomne ved brand i årene 2006 og 2007 lå således under gennemsnittene for de seneste 25 år, men inden for den observerede variationsbredde for hele perioden.

Det kan til sammenligning anføres, at der i perioden 2006-2007 i alt blev registreret 35.241 brande (2). Dødsbrandene udgør således ca. 0,4 % af det samlede antal brande.

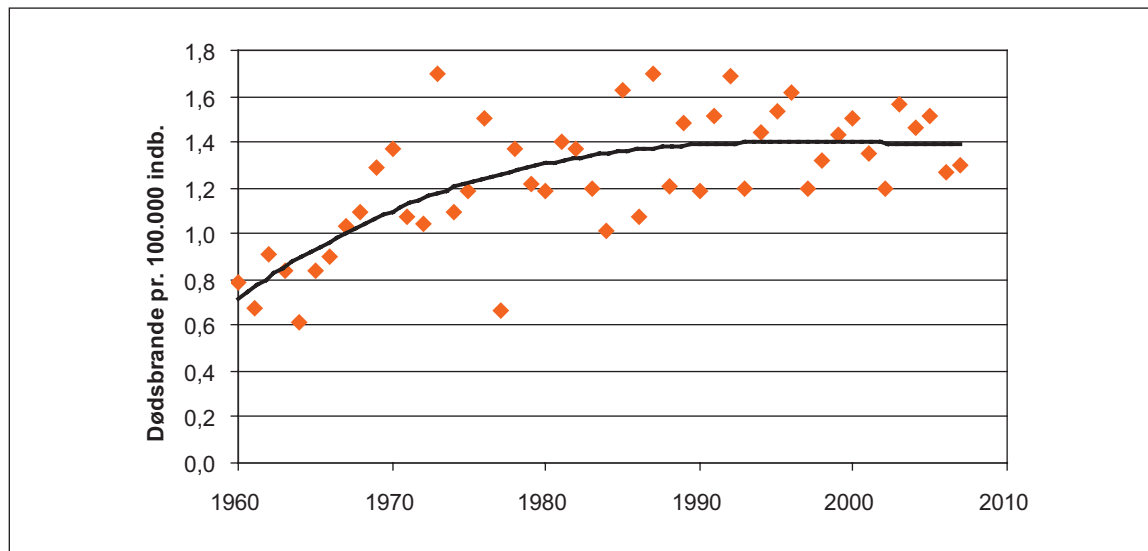
Figur 1. Antal dødsbrande og antal omkomne ved brand, pr. år, 1960-2007

Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen.

Stigningen i antallet af dødsbrande og omkomne ved brand fra 1960 til omkring 1970 kan ikke forklares alene ud fra det forøgede befolkningstal. Tendenslinjen i Figur 2 viser, at antallet af dødsbrande pr. 100.000 indbyggere i denne periode har været stigende. Stigningen må derfor formentlig tilskrives, at dataregistreringen er blevet gradvist mere komplet i denne periode. I de seneste år flader kurven ud, hvilket indikerer, at antallet af dødsbrande følger befolkningstallet.

Figur 2. Antal dødsbrande pr. 100.000 indbyggere i Danmark, 1960-2007

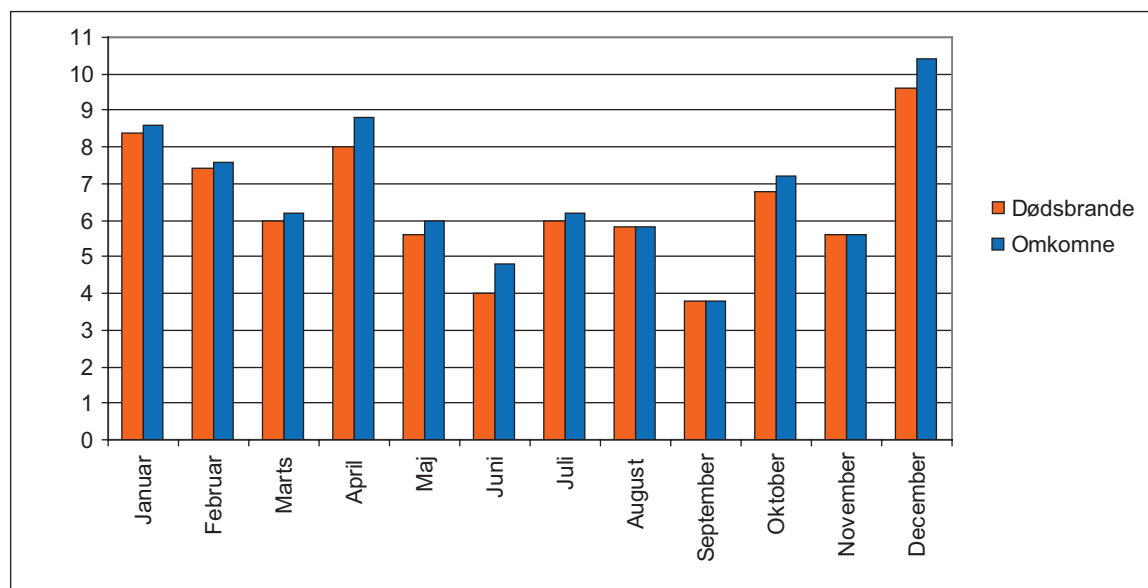

Kilder: DBI, Dødsbrandsdatabasen og Danmarks Statistik, statistikbanken (3).

Fordelt på måneder

Antallet af dødsbrande og omkomne ved brand i en given måned varierer betragteligt fra år til år. I perioden 2003-2007 er der dog, som vist i Figur 3, en svag tendens til flere dødsbrande fra december til april.

Figur 3. Gennemsnitligt antal dødsbrande og antal omkomne ved brand, pr. måned, 2003-2007

Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, dødsbrande n = 385; omkomne n = 405.

Fordelt på ugedage

En analyse af antallet af dødsbrande fordelt på ugedag viser – lige som opgørelserne pr. år og pr. måned – en betragtelig variation fra år til år. For perioden 2004-2007 kan der dog ikke spores nogen tendens til, at dødsbrande forekommer hyppigere på nogle ugedage end andre.

Opsamling

På grund af det relativt lille antal dødsbrande pr. år er der væsentlige udsving i antallet set over tid, men der ses ikke tegn på nogen systematisk udvikling i tallene. Data fra de sidste fem år viser en tendens til lidt flere dødsbrande i vinter- og forårsmånederne, sammenlignet med resten af året.

De omkomnes køn og alder

De omkomnes køn og alder kan forholdsvis nemt bestemmes og registreres, og derfor er der generelt gode data for disse parametre. I dette afsnit analyseres antallet af omkomne ved brand, fordelt på køn og alder.

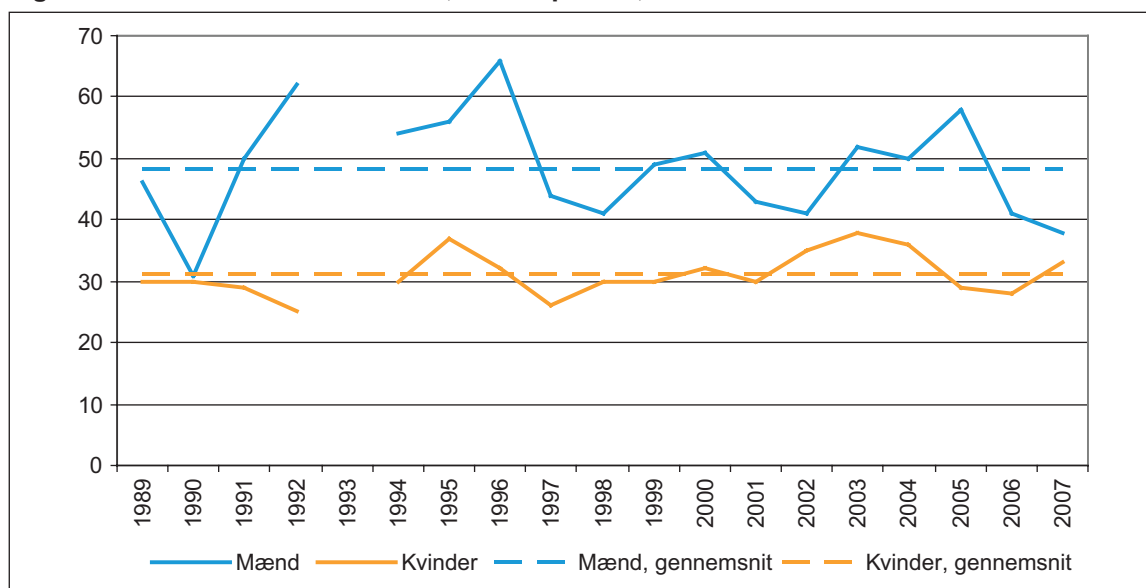
Fordelt på køn

Klart flere mænd end kvinder omkommer ved brand. Som det fremgår af Figur 4 døde gennemsnitligt 49 mænd pr. år ved brand i perioden 1989-2007, mens årsgennemsnittet for kvinder i samme periode var 31.

Forholdet mellem antal omkomne mænd og kvinder i perioden er således 1,6 til 1, mens forholdet mellem antal mænd og kvinder i hele befolkningen er 0,98 til 1 (3). Det betyder, at mænd i forhold til befolkningsandelen er væsentligt overrepræsenterede i statistikken for omkomne ved brand.

Det er desuden værd at bemærke, at antallet af kvinder, der døde ved brand, kun varierede mellem 25 og 38 pr. år, hvorimod antallet af mænd varierede fra 31 til 66 pr. år i den samme periode.

Figur 4. Antal omkomne ved brand, fordelt på køn, 1989-2007

Note: I 1993 blev dødsbrandene ikke registreret opdelt på køn.

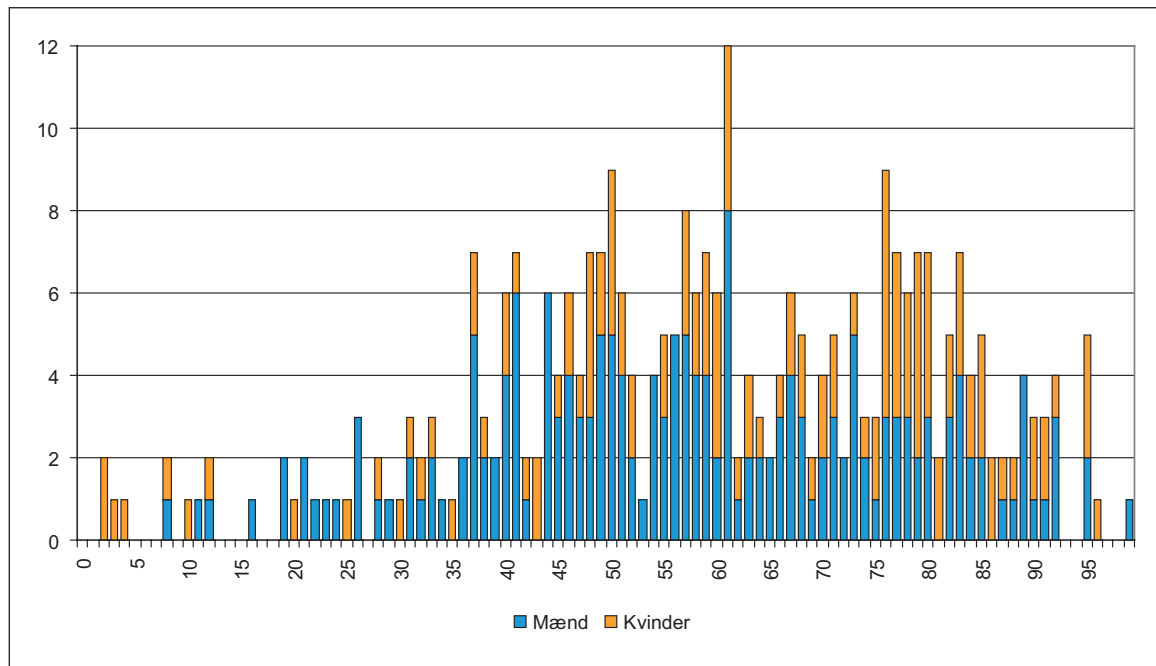
Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, kvinder n = 560; mænd = 873.

I de seneste to år, 2006 og 2007, omkom hhv. 41 og 38 mænd og 28 og 33 kvinder ved brand. For mændenes vedkommende er dette blandt de laveste antal omkomne, siden registreringen blev påbegyndt i 1989.

Fordelt på alder

Data fra perioden 2004-2007 viser, at kun få personer under 35 år omkommer ved brand (Figur 5), og at de fleste af de branddøde i perioden var 45 til 60 år eller 75 til 85 år.

Figur 5. Samlet antal mænd og kvinder omkommet ved brand, fordelt på alder, 2004-2007

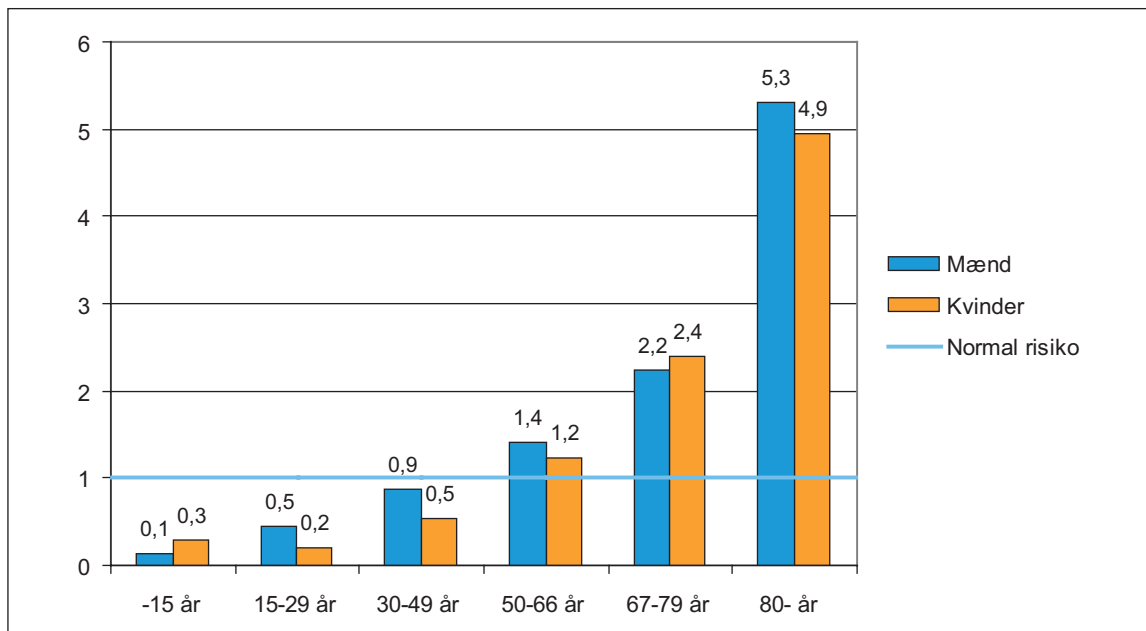

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, kvinder n = 125; mænd n = 188 (alder uoplyst for 1 mand, ej vist).

Det er værd at bemærke, at over en tredjedel (109) af samtlige omkomne (313) var mænd i aldersgrupperne 30-49 år og 50-66 år (ca. 55 personer i hver gruppe) og, at blandt de 30-49 årige omkom kun ca. halvt så mange kvinder som mænd (24 mod 52). I hver af de to aldersgrupper 67-79 år og 80 år og derover omkom hhv. ca. 30 mænd og 30 kvinder i perioden.

Figur 6 viser antal mænd og kvinder omkommet ved brand, fordelt på aldersgruppe og sat i forhold til det tilsvarende antal mænd og kvinder i befolkningen i hver aldersgruppe. Normalrisikoen 1 udtrykker, at aldersgruppens risiko for at omkomme ved brand svarer til aldersgruppens andel af befolkningen.

Figuren viser, at de tre aldersgrupper, der omfatter personer på 50 år og ældre, alle havde en forøget relativ risiko for at omkomme ved brand, hvorimod de tre grupper med personer på 49 år eller yngre tilsvarende havde en formindsket risiko. Mænd og kvinder på 80 år eller ældre skilte sig ud ved at have en ca. 5 gange så stor risiko som normalrisikoen.

Figur 6. Relativ risiko for at omkomme ved brand, fordelt på alder, køn og befolkningsandel, 2001-2007

Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, n = 1076.

Ifølge en befolkningsfremskrivning fra Danmarks Statistik (4) vil andelen af borgere på 65 år og derover forøges med 78 % indtil 2042, hvorimod andelen af 25 til 64-årige vil falde med 10,6 %. Såfremt risikoprofilen i Figur 6 er repræsentativ for de kommende år, vil andelen af personer i risikogrupperne altså stige.

Opsamling

For hver kvinde, der omkom ved brand i perioden 2004-2007, omkom i gennemsnit 1,6 mænd. Der omkom flest personer i aldersgrupperne 45-60 år og 75-85 år. Set i forhold til befolkningsandelen er sandsynligheden for at omkomme ved brand større, jo ældre man bliver.

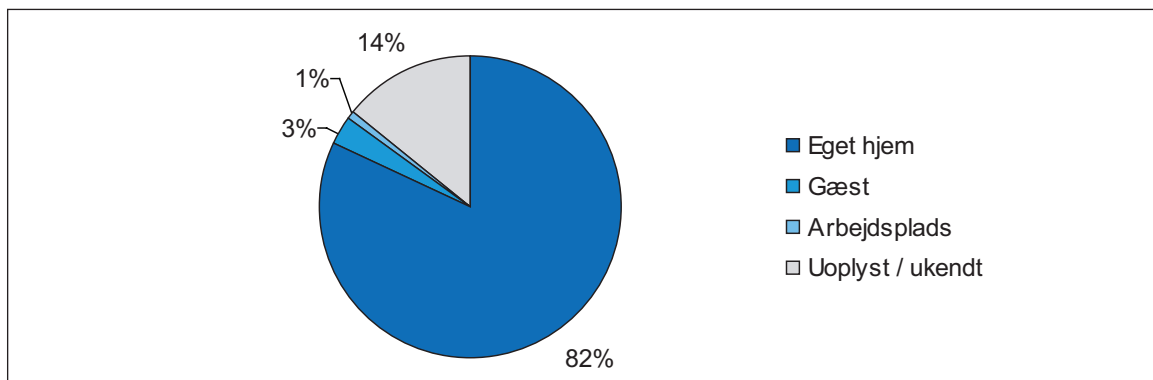
Omkomne ved brand

I dette afsnit fokuseres på, under hvilke omstændigheder og på hvilken måde personer omkommer ved brand.

Opholdssted

Langt de fleste, der dør ved brand, omkommer i eget hjem (Figur 7). Således blev der i gennemsnit årligt registreret 64 branddøde i eget hjem i perioden 2004-2007, mens gennemsnittet for alle andre opholdssteder var 15. Der er omtrent samme fordeling af mænd og kvinder blandt de omkomne på de forskellige opholdssteder; dog var de 4 personer, der omkom på arbejdspladsen i denne periode, alle mænd.

Figur 7. Omkomne ved brand fordelt på opholdssted, 2004-2007

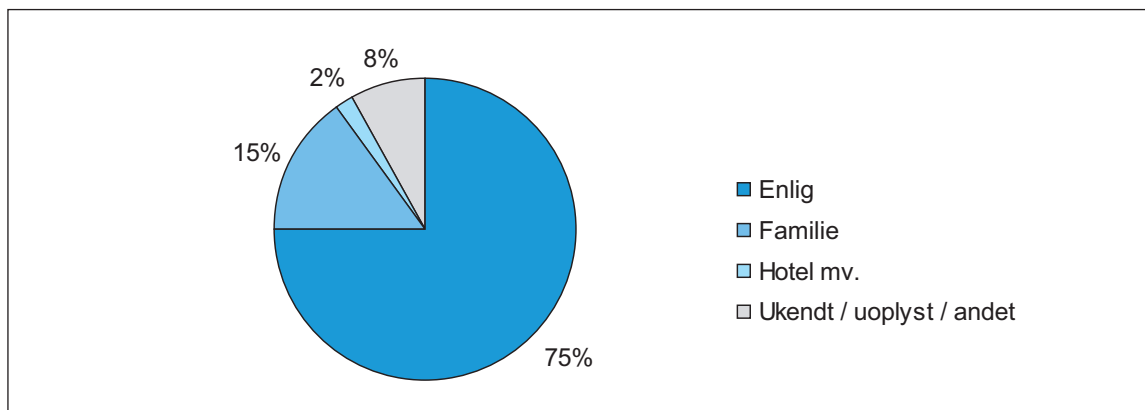
Kilde: Dødsbrandsdatabasen, n = 313.

Boligforhold

En stikprøve på 240 omkomne ved brand for perioden 2000-2007 – primært fra Københavnsområdet – viser, at ca. 75 % var enlige, hvorimod kun ca. 15 % af de omkomne ved brand var en del af en familie (Figur 8).

I 2007 udgjorde enlige ca. 27 % af befolkningen (5), og denne befolkningsgruppe er således stærkt overrepræsenteret i dødsbrandsstatistikken.

Figur 8. Boligforhold for omkomne ved brand, 2000-2007

Kilde: Politidatabasen, n = 240.

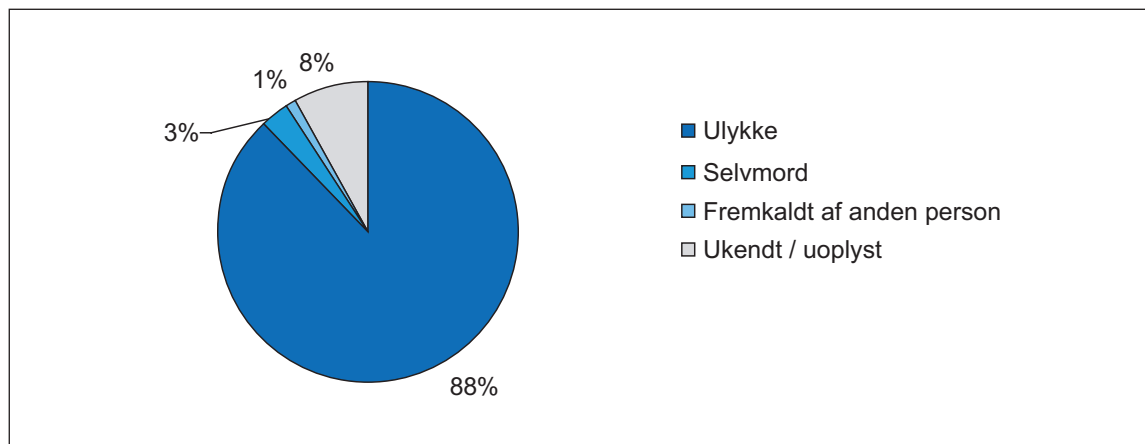
Scenarie 1: En 60-årig kvinde bor alene i sin lejlighed. Hun glemmer et tændt stearinlys på fjernsynet, da hun går i seng. Lyset antænder lyskransen af plastic, og ilden breder sig til fjernsynet og stuen. Brandrøgen breder sig til soveværelset, og kvinden omkommer af kulilteforgiftning. På grund af psykisk sygdom har kvinden altid vinduerne lukket, og hun har tapet alle åbninger til. Derfor går branden ud af sig selv, og dødsbranden opdages ikke før næste morgen, da naboerne bemærker de sodsværtede vinduer.

Hændelsesforløb

Figur 9 viser, at "ulykke" er den oftest registrerede hændelse, der medfører, at personer omkommer ved brand. For perioden 2004-2007 var hændelsen "ulykke" således i gennemsnit registreret for ca. 70 personer pr. år.

Hændelsen "selvmord" var registreret i 10 tilfælde, svarende til 3 % af samtlige de omkomne ved brand i denne periode. En undersøgelse af kønsfordelingen viser, at i alle 10 tilfælde af selvmord var der tale om mænd, hvilket svarer til 5 % af samtlige mænd, der omkom ved brand i den pågældende periode.

Figur 9. Hændelsesforløb fordelt på ulykke, selvmord og fremkaldt af anden person, 2004-2007

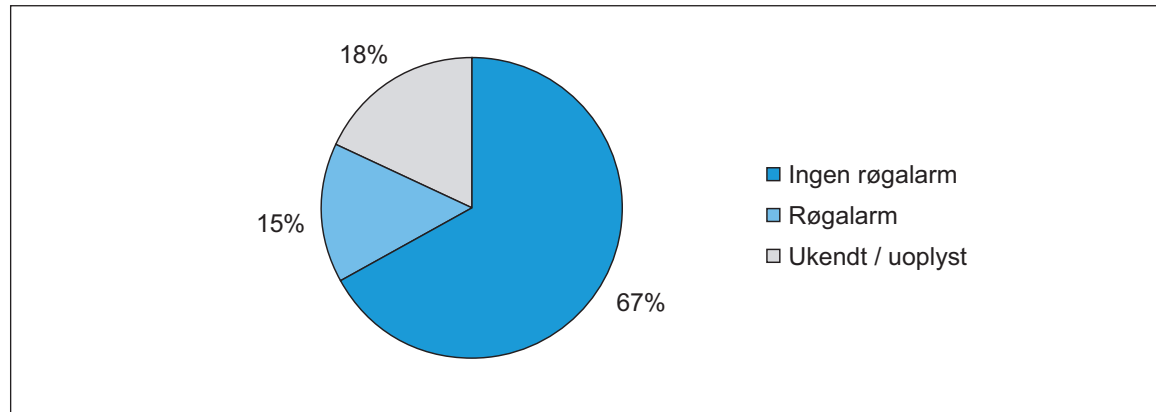

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, n = 313.

Røgalarmer

For to tredjedele af de personer, der omkom ved brand, var der ingen røgalarm på brandstedet (Figur 10). Det svarer til 82 % af de personer, for hvilke der foreligger oplysninger om røgalarm. Kun for 15 % af de omkomne ved brand er det angivet, at en røgalarm var installeret.

Figur 10. Omkomne ved brand med og uden røgalarm, 2000-2007

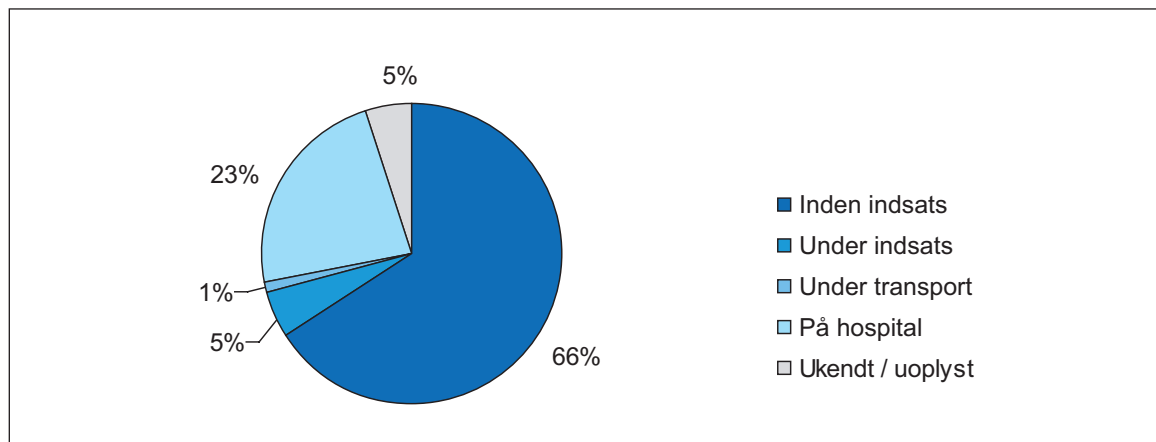
Kilde: Politidatabasen, n = 240.

Befolkningsundersøgelser foretaget i 1998, 2004 og 2005 viste, at ca. 64-67 % af de danske husstande havde røgalarmer (6). Det betyder, at personer uden røgalarm er væsentligt overrepræsenteret i statistikken over omkomne ved brand. Dette kan skyldes to forhold (1): at røgalarmer redder liv ved at varsle beboerne om en opstået brand, og at de mest udsatte grupper ikke anskaffer en røgalarm.

Hvornår indtræffer døden?

Figur 11 viser, at ca. en fjerdedel af de personer, der omkom ved brand, blev reddet ud af branden, men efterfølgende omkom under transporten eller på hospitalet som en direkte følge af den brandpåvirkning, de havde været udsat for. Omkring to tredjedele af de personer, der omkommer som følge af brand, omkommer før brandvæsenet når frem til disse personer.

Figur 11. Andel af omkomne ved brand set i forhold til indsatsforløbet, 2004-2007

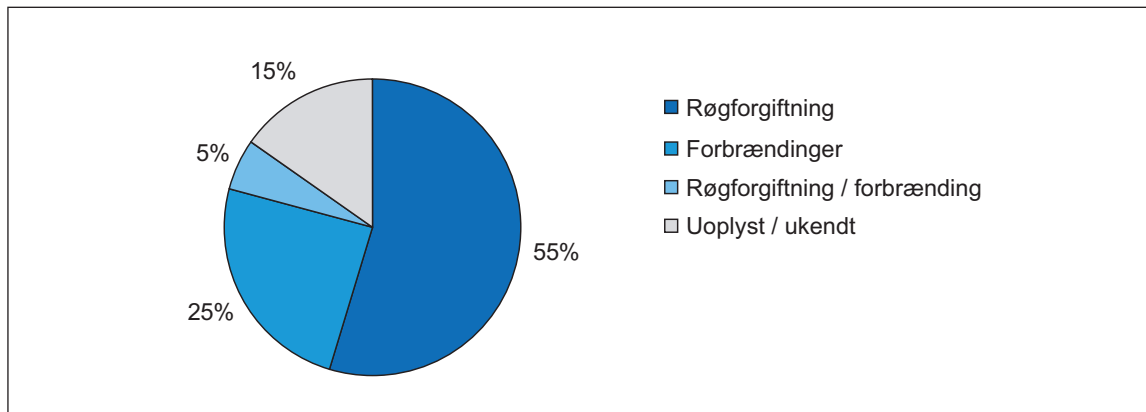

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, n = 313.

Dødsårsager

Røgforgiftning er angivet som den hyppigste dødsårsag ved brand. Figur 12 viser, at mindst 25 % omkommer som følge af forbrændinger, og at mere end halvdelen af de personer, der omkommer ved brand, dør som følge af røgforgiftning. Derudover var der 5 %, der omkom som følge af en kombination af forbrændinger og røgforgiftning. For de resterende 15 % var dødsårsagen uoplyst.

Figur 12. Omkomne ved brand fordelt på dødsårsag, 2004-2007

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, n = 313.

Opsamling

De fleste omkomne ved brand var enlige, der omkom i eget hjem som følge af en ulykke, og de havde for det meste ikke installeret røgalarm. Dobbelt så mange døde af røgforgiftning som af forbrændinger, og ca. to tredjedele omkom, inden brandvæsenet nåede frem til personen.

Dødsbrande

Dette afsnit viser, hvor dødsbrande opstår, og hvad der kan forårsage dem.

Brandsted

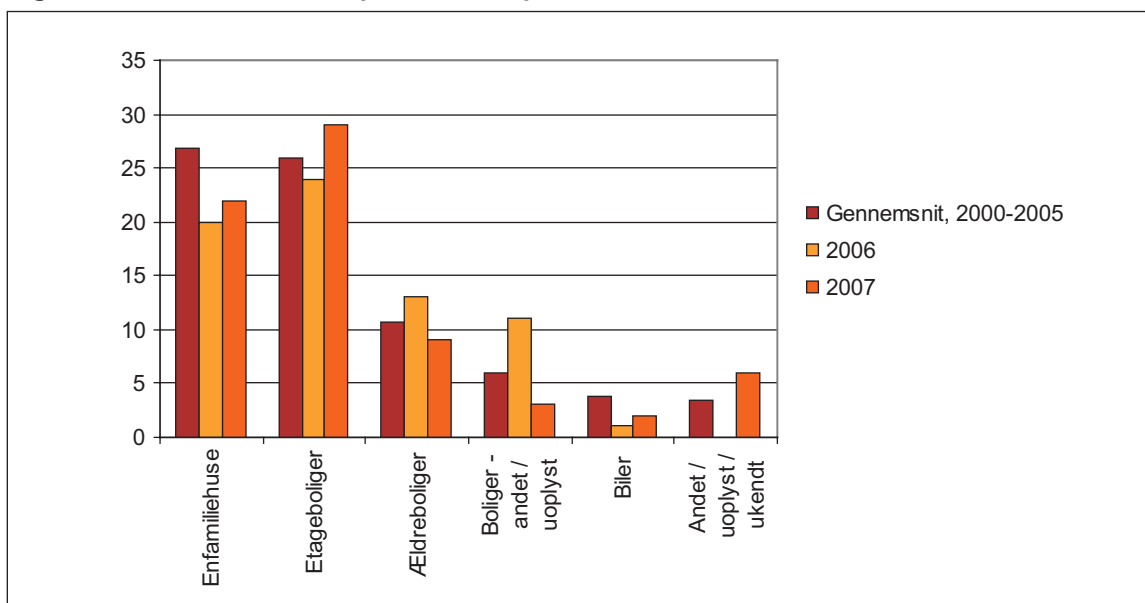
Dødsbrande opstår som regel i boligen og kun sjældent i f.eks. biler eller udendørs.

I perioden 2000-2007 opstod ca. 90 % af alle dødsbrande i en bolig. Figur 13 viser, at der i 2000-2005 i gennemsnit var lidt flere end 25 dødsbrande pr. år i både énfamiliehuse (parcelhuse, villaer, kædehuse, klyngehuse, stuehuse og lignende) og etageboliger (lejligheder), og at der i de seneste to år (2006-2007) har været lidt færre af disse brande i énfamiliehuse. I boligmassen som helhed er der 1,4 gange flere boliger i énfamiliehuse end etageboliger (7). Det vil altså sige, at der er flere dødsbrande i etageboliger, end man skulle forvente ud fra boligmassens sammensætning.

I ældreboliger (ældreboliger, beskyttede boliger og plejehjem og lignende) var der lidt over 10 dødsbrande pr. år i perioden 2000-2007. Det svarer til, at ca. 14 % af samtlige dødsbrande opstod i denne boligtype, selvom ældreboliger kun udgjorde ca. 2,5 % af boligmassen i 2007 (7, 8). Dette betyder ikke, at ældreboliger i sig selv er farlige at bo i. Snarere at de, der flytter ind i ældreboliger netop er personer, der f.eks. på grund af alderdomssvækkelse, handicap, demens eller lignende, har en forøget risiko for at omkomme ved brand.

Der var i gennemsnit mindre end 5 dødsbrande pr. år i biler og "andet". Sidstnævnte dækker bl.a. dødsbrande, der opstår udendørs, f.eks. ved optænding af en havegrill.

Figur 13. Antal dødsbrande pr. år fordelt på brandsted, 2000-2007

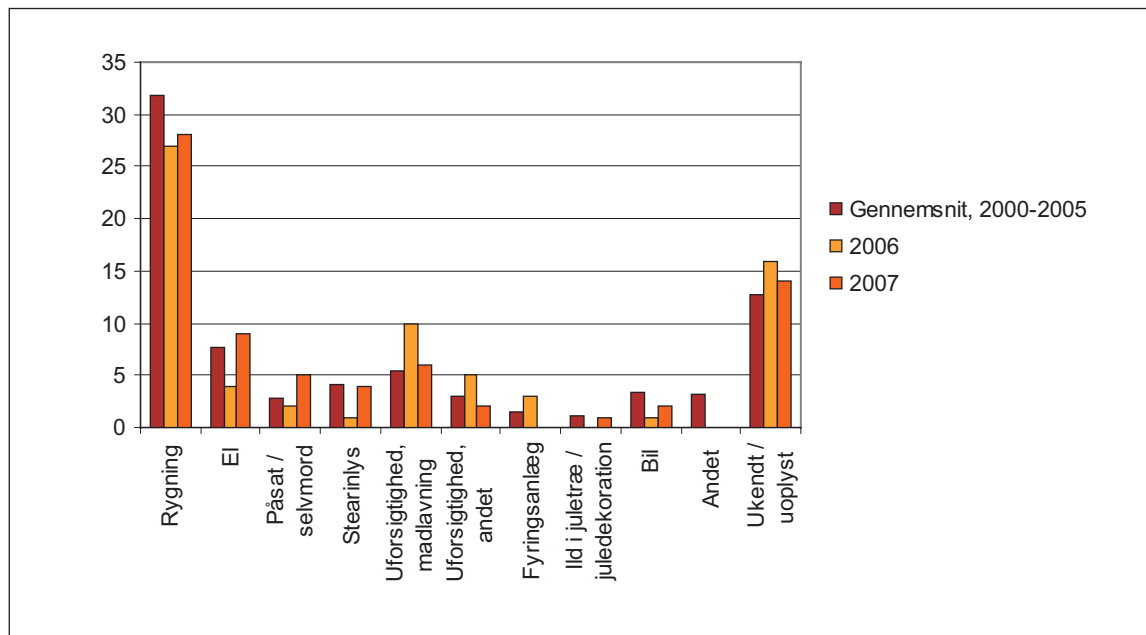
Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, n = 601.

Brandårsag

I perioden 2000-2007 var rygning den hyppigst registrerede årsag til dødsbrande. Figur 14 viser, at der i 2000-2005 i gennemsnit var ca. 32 dødsbrande pr. år forårsaget af rygning. Antallene for 2006 og 2007 ligger lidt under dette gennemsnit, men inden for den variation, der kendes fra 2000-2005. Se også Tema – Rygning på side 20.

Blandt de øvrige brandårsager forekom ”el” og ”uforsigtighed ved madlavning” lidt hyppigere end de resterende oplyste årsager.

Figur 14. Antal dødsbrande pr. år fordelt på brandårsag, 2000-2007

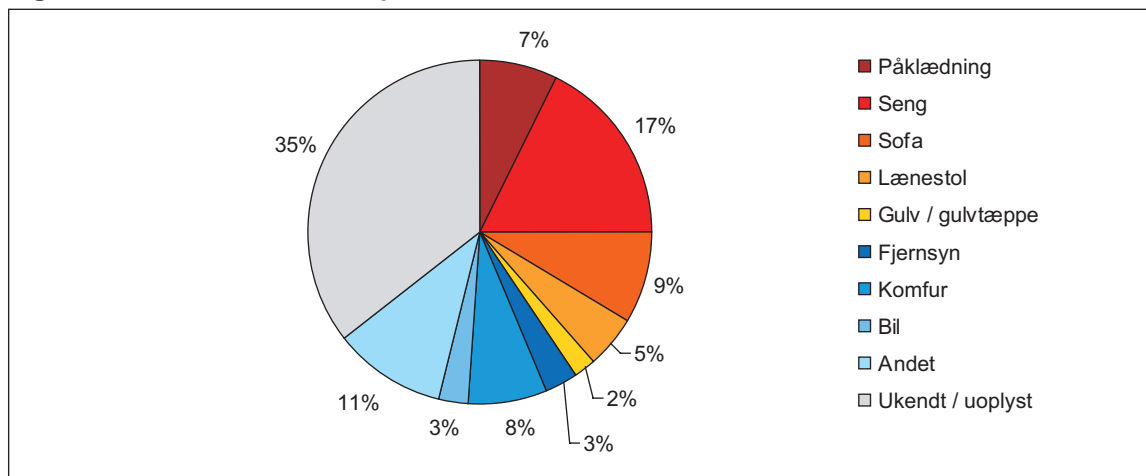
Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, n = 601.

Scenarie 2: En 45-årig mand, der bor alene, kommer ud på natten beruset hjem fra værtshus og sætter en pande med fedtstof over på komfuret for at stege pølser og spejle et æg. I stuen tænder han for fjernsynet og falder i søvn i sofaen. Fedtstoffet bliver overophedet og bryder i brand og snart er der også ild i emhætten, hvis filter ikke har været rensset for fedt i lange tider. Branden breder sig, og en forbigående taxachauffør bemærker flammerne i lejlighedens køkkenvindue og alarmerer brandvæsenet. Brandvæsenet sprænger entredøren og får hurtigt slukket ilden og båret manden ud. Genoplivningsforsøgene i ambulancen er dog forgæves. Opgangens øvrige beboere har blandede følelser over for dødsfaldet. Der har flere gange tidligere været lignende brande hos samme beboere, så naboerne har alle anskaffet røgalarmer.

Arnested

Ved mange af dødsbrandene er oplysninger om arnestedet ikke tilgængelige, hvilket gør det vanskeligt at analysere data. Ud fra Figur 15 kan det dog ses, at mindst 40 % af dødsbrandene opstod i tøj, møbler og gulvtæpper. Arnestedet "seng" er angivet omtrent dobbelt så tit som de næsthypigste arnesteder, "sofa" og "komfur".

Figur 15. Dødsbrande fordelt på arnesteder, 2004-2007

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, n = 301.

Opsamling

De fleste dødsbrande opstår i énfamiliehuse og etageboliger. Set i forhold til antallet af boliger af de forskellige typer sker der dog flest dødsbrande i ældreboliger. Rygning er den hyppigste brandårsag ved dødsbrande, og det er oftest den omkomnes påklædning, eller de møbler, som den omkomne befandt sig i, der er blevet antændt.

Tema – Rygning

Dette tema belyser rygning som årsag til dødsbrande, set i relation til de omkomnes køn og alder samt til brandens arnested.

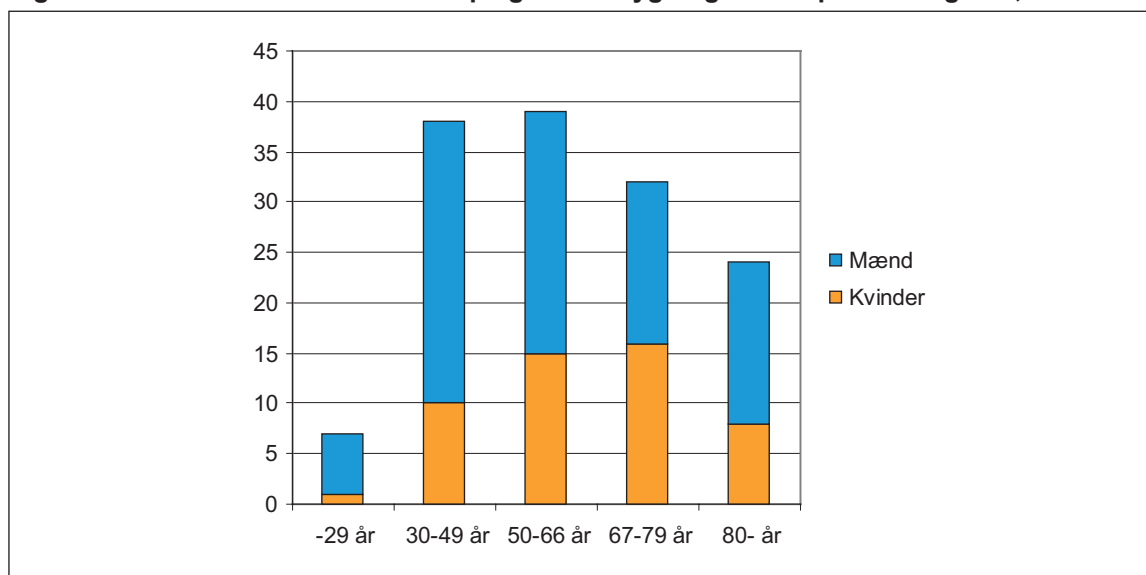
Risiko for mænd og kvinder

Det fremgik af Figur 14 (side 18), at rygning er klart den hyppigste enkeltårsag til dødsbrande i Danmark.

I perioden 2004-2007, var rygning årsag til at hhv. 90 mænd og 50 kvinder omkom ved brand (Figur 16). Det vil sige, at 1,8 mænd omkom ved brande forårsaget af rygning for hver gang én kvinde omkom af samme årsag. Hvis alle brandårsager betragtes under ét, var forholdet mellem antal omkomne mænd og kvinder som 1,5 til 1.

Mænds overrisiko (1,8 til 1,5) for at omkomme ved en brand forårsaget af rygning kan fuldt ud forklares ved forskellen mellem de to køns rygevaner: En undersøgelse fra 2007 (9) har nemlig vist, at 1,2 gange så mange mænd som kvinder ryger dagligt (svarende til 26 % af samtlige mænd og 22 % af samtlige kvinder).

Figur 16. Antal omkomne ved brand på grund af rygning fordelt på alder og køn, 2004-2007

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, kvinder n = 50; mænd n = 90.

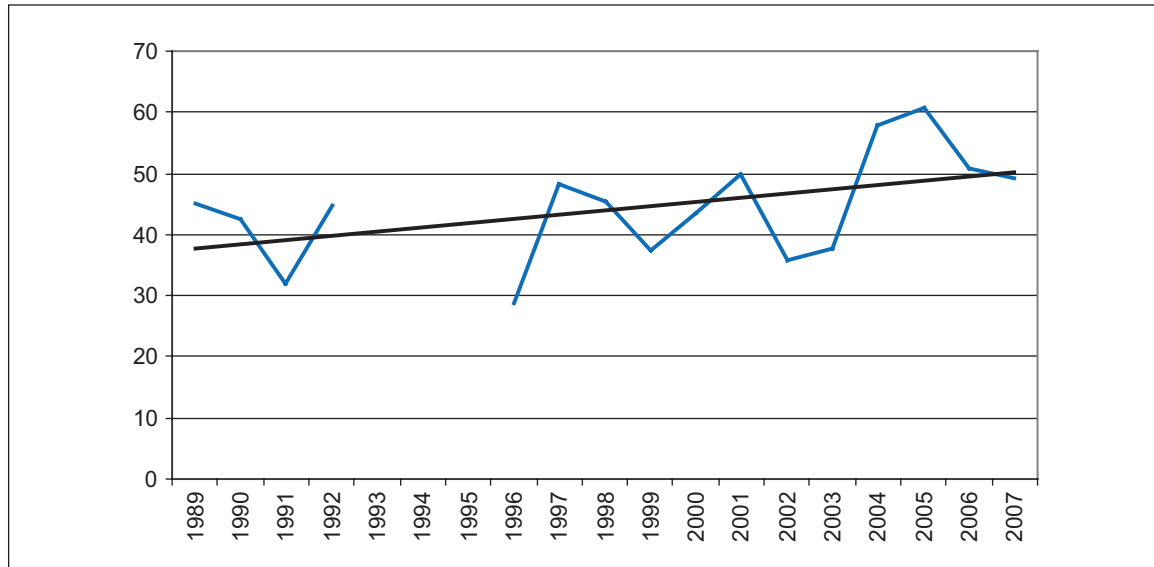
Figur 16 viser, at aldersgrupperne 30-66 år omfatter det største antal omkomne ved brand som følge af rygning. Set i relation til fordelingen på køn gælder det, at mænd under 50 år, kvinder på 67-79 år og mænd over 80 år er overrepræsenterede i statistikken.

Udvikling over årene

Ovennævnte undersøgelse af rygevaner (9) viste, at antallet af rygere i befolkningen har været jævnt faldende siden 1970. Fra 1997 til 2007 er andelen af mandlige rygere faldet fra 34 til 26 %, og andelen af kvindelige rygere er faldet fra 30 til 22 %.

Figur 17 viser udviklingen i rygnings andel af de oplyste dødsbrandsårsager i perioden 1996-2007. Her er udviklingen den stik modsatte, idet der ses en tendens (linjen i Figur 17) til en jævn stigning. Det ser altså ud til, at rygning år for år bidrager med en stigende andel af de personer, der omkommer ved brand, til trods for at færre og færre ryger.

Figur 17. Omkomne ved brand på grund af rygning, vist som andel af kendte årsager til dødsbrande i procent, 1989-2007

Note: Fra 1993 til 1995 er årsagen til branddød ikke registreret.

Kilder: DBI og Dødsbrandsdatabasen, omkomne ved rygning n = 473; kendte brandårsager n = 1074.

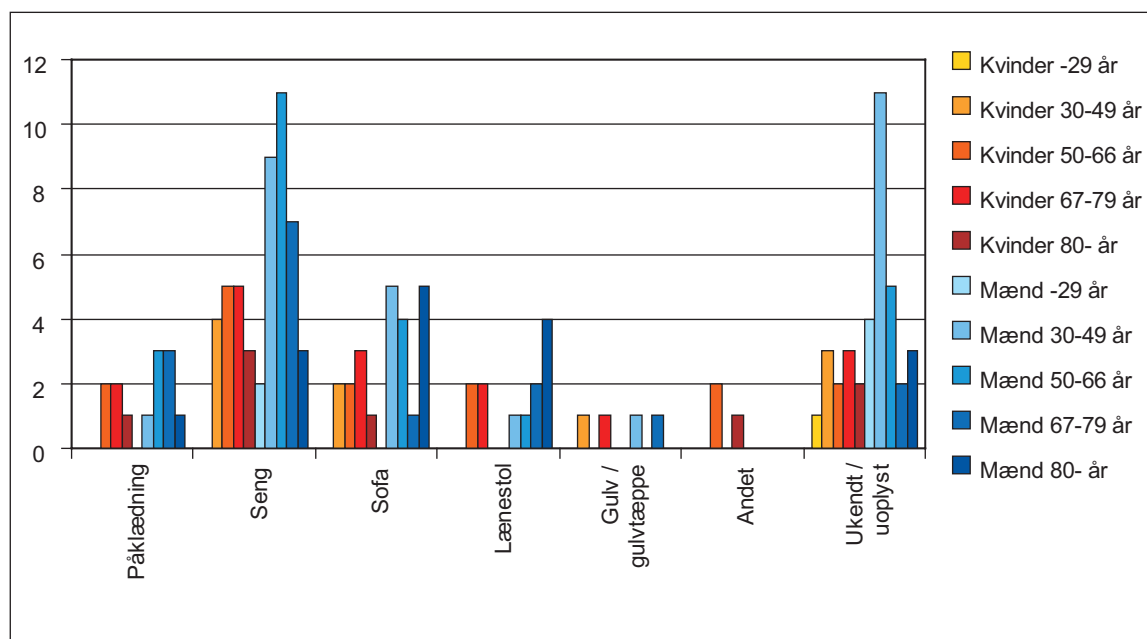
Arnested

Det fremgår af Figur 15 (side 19), at det arnested, der oftest bliver angivet ved dødsbrande, er ”seng”, og at personnære genstande som møbler og tøj tilsammen udgør størstedelen (ca. 40 %) af arnestederne.

Denne tendens er endnu mere tydelig, når man ser på omkomne ved brand i forbindelse med rygning. Her udgør tøj og møbler mere end 70 % af de specificerede arnestede.

Figur 18 viser, at for en relativt stor andel af de personer, der omkommer ved brand på grund af rygning, opstår branden i personens seng. Men figuren viser også, at dødsbrande for mænd over 80 år forholdsvis ofte opstår i en sofa eller lænestol.

Figur 18. Omkomne ved brand på grund af rygning, fordelt på alder, køn og arnested, 2004-2007

Kilde: Dødsbrandsdatabasen, kvinder n = 50; mænd n = 90.

Scenario 3: En 75-årig bevægelsehæmmet enkemand holder meget af at tage sig en cigaret, når han har taget sin sovopille. Mange brændemærker i dynen og gulvtæppet vidner om, at han af og til taber cigaretten. Hans datter har formået ham om altid at have et glas vand stående ved sengen – også for at han skal huske at drikke nok. Derfor har han altid kunne hælde vand på den tabte cigaret. En aften falder han i søvn og taber cigaretten uden at opdage det. Der går ild i dynen, og kort efter aktiveres røgalarmerne, som svigersønnen har sat op. Manden er dog ikke i stand til at reagere rationelt. Naboerne hører røgalarmerne, alarmerer brandvæsenet, sparker entredøren ind og får den gamle mand ud. Han dør imidlertid nogle få dage senere på hospitalet på grund af sine forbrændinger.

Opsamling

Rygning udgør en stor og tilsyneladende stadigt stigende andel af årsagerne til, at personer omkommer ved brand. Flere mænd end kvinder ryger, og det afspejles også i dødsbrandsstatistikken. Ca. tre fjerdedele af de dødsbrande, der opstår på grund af rygning, opstår i personnære ting som påklædning og møbler.

Sammenligning med anden statistik

I dette afsnit sammenlignes antallet af omkomne ved brand i Danmark med andre typer af ulykker i Danmark og med branddøde i de øvrige nordiske lande.

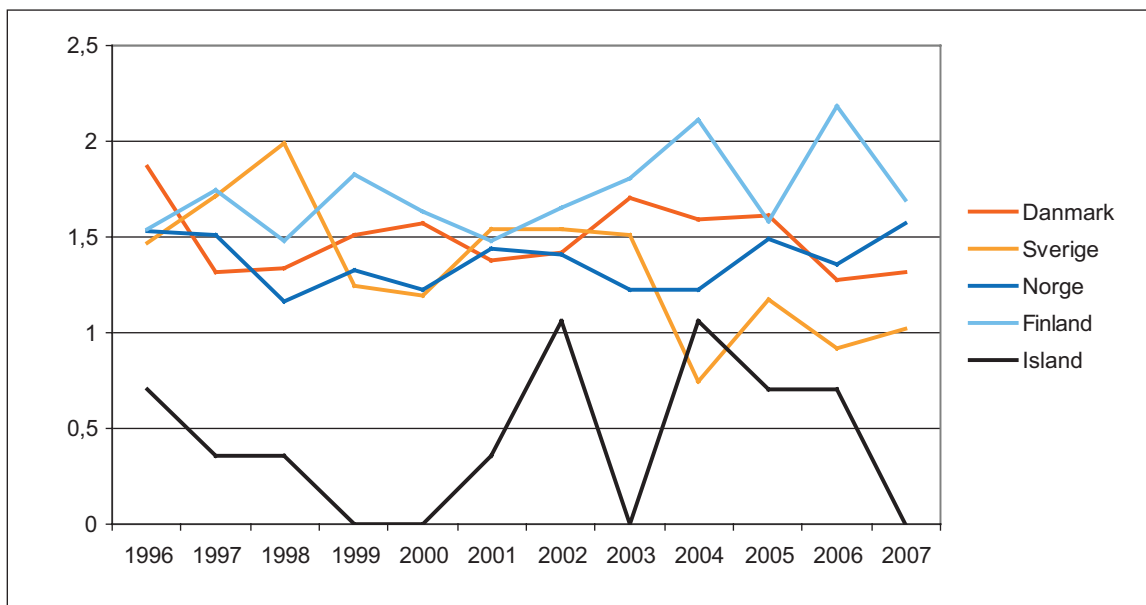
Omkomne i ulykker

I Danmark omkommer ca. 2.000 personer om året på grund af ulykker. Langt de fleste af disse, ca. 1.600 ulykker eller 80 %, sker i boligen (10). Til sammenligning omkom i Danmark i gennemsnit ca. 79 personer ved brand i perioden 2001-2007, og heraf omkom ca. 72 personer, eller 91 %, i boligen. I samme periode omkom ca. 54 personer pr. år på grund af arbejdsulykker (11), og ca. 391 personer pr. år ved ulykker i trafikken (12).

Branddøde i de nordiske lande

Set over de seneste 12 år har antallet af omkomne ved brand i Danmark ligget forholdsvis konstant på ca. 1,5 omkomne pr. 100.000 indbyggere (Figur 19). Danmark placerer sig dermed nogenlunde midt i feltet af de nordiske lande. På grund af det relativt lille antal branddøde er der udsving i antallet af branddøde fra år til år for de enkelte lande. Dette er særligt udpræget for Island på grund af landets lille befolkningstal.

Figur 19. Antal omkomne ved brand i de nordiske lande, pr. 100.000 indbyggere, 1996-2007

Kilde: www.nordstat.net.

Forebyggelse af dødsbrande

Som det fremgår af denne rapport, rammer dødsbrande ikke befolkningen jævnt. Derfor bør forebyggelsen sigte mod at øge risikogruppernes brandsikkerhed og mod at mindske risikogruppernes størrelse. Brandforebyggelsen bør således omfatte såvel tekniske foranstaltninger som holdnings- og adfærdspåvirkning.

Som det fremgår af Tabel 1, har Beredskabsstyrelsen og mange andre aktører i de senere år gennemført en række tiltag for at øge brandsikkerheden i Danmark – både for at opbygge og vedligeholde en god brandsikkerhed i befolkningen generelt og for at påvirke risikogrupperne og deres omgivelser.

Tabel 1. Væsentlige forebyggelsestiltag, 2001-2007

Årstal	Navn på initiativ ¹	Formål	Målgruppe	Aktører	Produkter ²
2001-	Brandforebyggelsesugen	Undervise de mindste klassetrin om ild og brand	Elever i børnehaveklassen, evt. 1. klasse	Hvidovregruppen, primært Beredskabsstyrelsen	Dit Brandblad www.ditbrandblad.dk
2003	www.brandforebyggelse.dk	Gøre forebyggelsesmateriale lettere tilgængeligt for redningsberedskaber m.fl.	Redningsberedskaberne mfl.	Beredskabsstyrelsen og mange andre	Internetportal med en struktureret præsentation af forebyggelsesmaterialer
2004	Krav om røgalarm i nyopførte boliger	At sikre tidlig varsling i tilfælde af brand	Alle bygherrer	Erhvervs- og Byggestyrelsen	Bindende krav (bygningsreglementet)
2005	"Ild – en farlig ven"	Undervisning i skolen om ild og brand	Elever i 4. – 5. klasse	Beredskabsstyrelsen	Elevhæfte, lærervejledning og inspirationsblad til redningsberedskaberne
2005	Krav om at der skal opsættes en røgalarm i hvert soverum i overnatningscontainere (f.eks. på festivaler og byggepladser)	At sikre tidlig varsling i tilfælde af brand	Leverandører og arrangører	Beredskabsstyrelsen	Bindende krav ("Tekniske forskrifter for forsamlingsstelte")
2005-	BrandBevægelsen	Nedbringe antallet af omkomne i brand	Offentligheden	Offentlige og private aktører på brand- og sikkerhedsområdet	Seminarer, videndeling og informationsaktiviteter
2006	"Det brænder"	Informere om røg-alarmer m.v. og om faren ved oplag og affald på trapper	Boligselskaber og borgere, primært i etageejendomme	TrygFonden, Boligselskabet Domea, Beredskabsstyrelsen	DVD og "kosteskabsseddel" samt ideblad til redningsberedskaberne
2006	"Dødsbrande i Danmark 2000-2005"	Tilvejebringe fakta som basis for information og forebyggelse	Kommunerne, pressen m.fl.	Beredskabsstyrelsen	Rapport
2007	www.flammernesportal.dk	Lærdom om brandsikker adfærd	Elever i 8. – 9. klasse	Beredskabsstyrelsen	Internetportal med netspil, videnportal og quiz

Årstal	Navn på initiativ ¹	Formål	Målgruppe	Aktører	Produkter ²
2007	www.brandkampagner.dk	Gøre komplette og afprøvede brandforebyggelses-kampagner tilgængelige	Redningsberedskaberne mfl.	Beredskabsstyrelsen	Internetportal samt minihåndbog "Sådan gør du"
2007	"Farmor ønsker sig en røgalarm"	Stimulere til opsætning af røgalarm i ældreboliger	Familierne til ældre i eget hjem	BrandBevægelsen og 8 kommuner: København, Rudersdal, Næstved, Middelfart, Århus, Hjørring, Tønder, Holstebro	Presseevent og opsætning af ca. 200 røgalarm i hver af de 8 kommuner. Landsdækkende opmærksomhed
2007	Ældre og brandsikkerhed	Inspirere til tværsektorielt samarbejde om emnet	Kommuner, erhverv, interesseorganisationer	BrandBevægelsen	Temadag "Forebyggelse gennem samarbejde"

¹ Initiativer nævnt i "Dødsbrande i Danmark 2000-2005", er ikke medtaget i denne tabel.

² Rapporter, evalueringer og informationsmateriale kan findes på Beredskabsstyrelsens hjemmeside, www.brs.dk.

Specielt i forhold til risikogrupperne er det nødvendigt at indgå brede tværfaglige samarbejder mellem f.eks. socialforvaltning, redningsberedskab, politi og interesseorganisationer for at opnå gode og holdbare forebyggelsesresultater.

Adskillige kommuner gennemfører i disse år forsøg med brandsikring af sårbare borgeres boliger med mobile sprinkleranlæg og andre tekniske hjælpemidler, såsom røgalarm tilsluttet nødkaldeanlægget og "komfurvagt", som slukker komfuret efter en vis tid, eller hvis der ikke er bevægelse i køkkenet.

Fra 2004 skal alle nyopførte boliger være forsynet med røgalarm, som er strømforsynede fra lysnettet, samtidigt med at de har batteri-backup. Da stadigt flere frivilligt anskaffer røgalarm bliver disse hermed mere og mere udbredte. Men det er vigtigt at holde sig for øje, at røgalarm, ikke slukker brande. Alarmsignalet gør således kun nytte, hvis det høres af en person, som kan og vil gribe ind.

Det konstante tal for antallet af omkomne ved brand hvert år sammenholdt med den stigende andel af rygning som brandårsag peger på, at antallet af omkomne ved brand som følge af andre årsager end rygning er nedadgående. Rygning bør derfor have særskilt fokus inden for forebyggelse af dødsbrande. Det forventes, at antallet af omkomne ved brand med årsag i tobaksrygning vil blive reduceret med 5 til 10 personer årligt, når det i formentlig 2011 er gennemført, at alle cigaretter inden for EU skal være selvslukkende (13). Disse cigaretter har den egenskab, at de med stor sandsynlighed vil gå ud i løbet af kort tid, hvis ikke der ryges på dem – som tilfældet er med cigarer og cerutter. Dermed vil en tabt eller glemt cigaret være mindre tilbøjelig til at forårsage en brand.

Anvendte kilder

1. Dødsbrande i Danmark 2000-2005, Beredskabsstyrelsen 2006.
2. Redningsberedskabets Statistiske Beretning 2007, Beredskabsstyrelsen 2008.
3. www.statistikbanken.dk, Danmarks Statistik.
4. Nyt fra Danmarks Statistik, Befolkningsfremskrivninger 2008-2050. Nr. 221, 26. maj 2008.
5. Familier fordelt efter familietype pr. 1. januar. Statistisk Tiårsoversigt 2008, side 31.
6. Befolkningsundersøgelse om røgmeldere i private boliger, Beredskabsstyrelsen 2005.
7. Nyt fra Danmarks Statistik, Boligopgørelsen 1. januar 2007. Nr. 542, 21. december 2007.
8. Nyt fra Danmarks Statistik, Pleje- og ældreboliger 2007. Nr. 52, 7. februar 2008.
9. Voksnes rygevaner. Kræftens Bekæmpelse, <http://www.cancer.dk/Tobak/Tal+og+statistik/Voksnes+rygevaner/>
10. Forebyggelse af ulykker, Statens Institut for Folkesundhed 2008.
11. Flere blev dræbt på arbejdet i 2007. Arbejdstilsynet, Pressemeddelelse 10. marts 2008.
12. Færdselsuheld 2007. Danmarks Statistik 2008.
13. Selvslukkende cigaretter vil redde liv, Beredskabsstyrelsen, Nyhed 4. december, 2007.

Nyttige links

www.brs.dk

www.brandforebyggelse.dk

www.brandkampagner.dk

www.flammernesportal.dk

www.statistikbank.brs.dk

www.nordstat.net

Dødsbrande i Danmark - 2007

Beredskabsstyrelsen, 2008

ISBN: 978-87-91590-22-1